VELEAU

Overstromingsroute

27 km ~ water in beweging

RIVIEREN LAND
REGIONAAL LANDSCHAP

Vlaanderen
is open ruimte

Provincie Antwerpen

Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door cofinanciering uit PlattelandPlus, bestaande uit middelen van Vlaanderen en Provincie Antwerpen

Restanten van de Balietoren, aangetroffen bij de werken ter verhoging van de Netedijken (1982)

Veleau Overstromingsroute

De Veleau Overstromingsroute (27 km) voert je mee met de stroom van waterprojecten die de regio rijk is. Je fietst langs de Lierse Nete, natte overstromingsgebieden, kronkelende beken, vogelrijke plassen en door het rustgevende platteland van Duffel, Kontich, Lint, Hove en Boechout.

1 Gedenksteen historische samenvloeiing van Kleine en Grote Nete

Vroeger stroomden de Kleine en Grote Nete door de binnenstad van Lier. Ze verlieten de stad ter hoogte van het stadspark via de voormalige Balietoren (1424). Vanaf dit punt, waar de gedenksteen is geplaatst, stroomden ze samen verder als de 'Beneden-Nete' of gewoonweg de 'Nete'. De Kleine Nete bleef in het stadsbeeld bewaard en kennen we nu nog steeds als de 'Binnennete'. De talrijke vlietjes die de stadskern dooraderden, werden vanaf de eerste helft van de 19e eeuw overwelfd of gedempt omwille van de hygiëne, de onderhoudskosten en het permanente overstromingsgevaar. In 1912 verdwijnt ook de Grote Nete in de binnenstad.

Plattegrond van Lier met beide stadsomwallingen en vestinggrachten, de Kleine en Grote Nete en de talrijke vlieten (Johannes Blaeu, 1649)

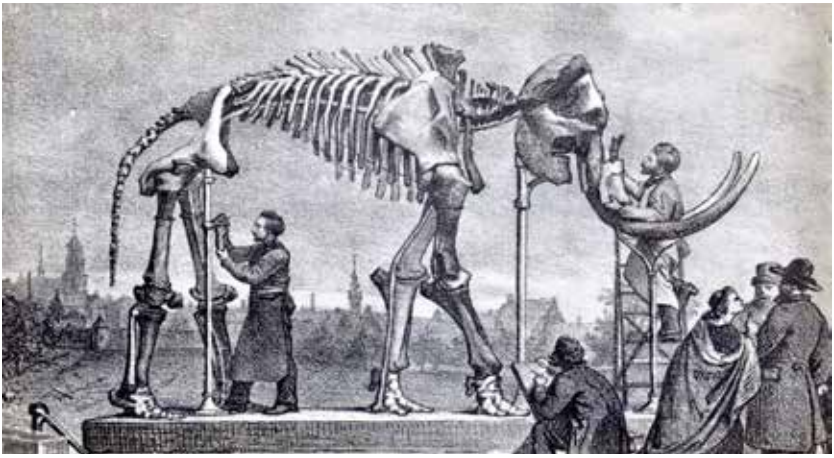

Tekening van het gevonden mammoetskelet in 1860

2 Monding Afleidingsvaart in Beneden-Nete

Je kruist de Afleidingsvaart die rond 1860 ten westen van Lier werd gegraven, door het verdiepen van de grachten van de 15e-eeuwse buitenste stadsomwalling. Bij deze verdiepingswerken stootten de werklieden op een reeks fossiele beenderen. Ze staken 10 meter diep in het zand, dat was opgehoopt tijdens de laatste ijstijd. De beenderen bleken afkomstig van twee volwassen mammoeten, een jonge mammoet, een wolharige neushoorn, een holenhyena, een paard en een hert. Het skelet van de mammoetstier - dat ongeveer 30.000 jaar oud is en het grootste mammoetskelet ooit gevonden in België - werd zorgvuldig gemonteerd en staat opgesteld in het museum van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen in Brussel. Een 3D-geprinte replica is sinds 2018 te bezichtigen in het stadsmuseum van Lier.

Buurtmoestuin Hof van Pallieter

3 Den Hof van Pallieter

Den Hof van Pallieter is het tweede in een aaneenschakeling van vijf randstedelijke groengebieden langs de Beneden-Nete, van de Lierse Vesten tot het Provinciaal Groendomein Neteland. Deze gebieden maken deel uit van het 'Landschapspark Pallieterland'. Hier zie je Lierenaars wroeten in de buurtmoestuin, vrolijke viervoeters rondrennen in de hondenspeelweide en kinderen ravotten in het speelbos Holderdepolder.

Speelbos Holderdepolder

Tip: Tijdens het schepseizoen kan je bij Bella Boule terecht voor een heerlijk ijsje. Je vindt Bella Boule aan het einde van de Beukenlaan, tegenover de buurtmoestuin. Bekijk de openingstijden op www.bellaboule.be.

Stapstenen Polder van Lier

4 Polder van Lier

De Nete is een getijdenrivier: tweemaal daags daalt en rijst het water. De getijgolf ontstaat in de Atlantische Oceaan onder invloed van de aantrekkingskrachten van zon en maan en bereikt na iets meer dan twee etmalen onze kust en – via Schelde en Rupel – ook de Nete. De combinatie van springtij[1] en een noordwesterstorm vormt echter een ideaal recept voor overstromingen. In het verleden probeerde men het water te bedwingen door te ruimen, verdiepen, verbreden, indijken en meanders recht te trekken. Vandaag beseffen we dat we de Nete vooral weer méér ruimte moeten geven.

De Polder van Lier is een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG). Op het infobord bij de grote uitwateringssluis krijg je meer info over de werking van zo'n GOG. Daarnaast zorgt het Sigmaplan er voor dat natte natuur opnieuw plaats krijgt in de riviervallei. Dit wetland met open water en riet trekt heel wat zeldzame planten- en diersoorten aan, zoals het porseleinhoen en de roerdomp. Wetlands zijn niet alleen mooi, ze houden ook veel regenwater vast in natte periodes. Dat water geven ze mondjesmaat weer af als het droger wordt. Die sponsfunctie komt van pas in de strijd tegen wateroverlast én tijdens periodes van droogte. Waag je zeker eens op de avontuurlijke stapstenen aan de voet van de sluis, waar je de sfeer van het wetland kan opsnuiven.

Porseleinhoen

[1] **Springtij**: de periode met de grootste tijverschillen tussen eb en vloed, telkens zo'n 2 dagen na volle en na nieuwe maan.

5 Provinciaal Instituut voor MilieuEducatie (PIME)

Het PIME is een centrum voor natuur- en milieueducatie voor leerlingen van het basis-, secundair en hoger onderwijs. De prachtige natuurtuin is voor iedereen vrij toegankelijk tussen zonsop- en ondergang. Je kan er een gezinsvriendelijke beleefroute volgen met interessante weetjes en leuke doe-opdrachten.

Tegenover het PIME zie je een pompstation op het punt waar de Itterbeek uitmondt in de Nete. Dit pompstation werd gebouwd na de zware overstromingen van 1998 en was één van de provinciale maatregelen om wateroverlast tegen te gaan. Bij verhoogde toevloed van water schiet het pompstation in actie, waardoor het water door twee grote buizen de Nete wordt ingespuwd met een snelheid van 1400 liter per seconde per pomp: een indrukwekkend schouwspel!

Leerlingen onderzoeken het water in het Provinciaal Centrum voor Milieueducatie

6 Babbelbeekse Beemden

Het natuurgebied Babbelbeekse Beemden ligt op de grens van Lier en Duffel aan de samenvloeiing van de Arkelloop en Babbelsebeek. Een vlonderpad kronkelt doorheen natte valleibosjes, rietkragen en hooilanden, die worden gevoed door kwel: ijzerhoudend grondwater dat aan oppervlakte komt. Dat brengt een grote soortenrijkdom aan planten met zich mee, zoals waterviolier en het zeldzame zomerklokje.

Zowel de Arkelloop als de Babbelsebeek werden in het verleden rechtgetrokken en ingebuisd. De provincie Antwerpen gaf aan beide waterlopen opnieuw ruimte om open doorheen het landschap te meanderen en over te lopen na een fikse regenbui, waarna het water in de bodem kan infiltreren. De meanders creëren 600 meter extra lengte om water te bufferen, opdat inwoners van de aanpalende wijk De Beunt hun voeten droog kunnen houden. Met de ontharding van een deel van de straat Senthout door de gemeente Duffel werd de weg ook veiliger en aangenamer voor wandelaars en fietsers.

Babbelbeekse Beemden

Tip: Even verderop langs de route, in de Rechtstraat aan de voet van de brug over de spoorweg, vind je een automaat van het Bezenhof met – tijdens het seizoen – overheerlijke, lokaal gekweekte aardbeien, frambozen en tomaten.

Dagverse oogst van het Bezenhof

7 Babbelse Plassen

Het provinciaal overstromingsgebied Babbelse Plassen is 3,5 hectare groot en grenst aan het Langbos met zijn twee eeuwenoude boskapelletjes. Het vangt overtollig water op van de Babbelsebeek in Kontich om wateroverlast in de kelders en tuinen van het centrum van Lint te vermijden. De Babbelsebeek is een zijloop van de Lachenebeek. Vanuit Kontich, Hove, Lint en Boechout brengt de Lachenebeek al heel wat hemelwater naar de Nete in Lier. Na de zware overstromingen in 1998 liet de provincie ook aan de monding in de Nete een pompstation bouwen.

Tip: Kom even tot rust op de ligzetels van het uitkijkpunt onder het alziend oog van de steenuil. Schaduwzoekers vinden meer verkoeling op de bankjes bij de idyllische boskapel.

Kapel van Onze-Lieve-Vrouw ten bos van 1838

8 Plaslaar

Ten midden van de Lierse KMO-zone Duwijck vormt het provinciaal overstromingsgebied Plaslaar (8 ha) een kleine groene oase. De Duwijkloop meandert doorheen het natuurgebied, dat 25 000 kubieke meter water kan bufferen en een populaire rustplek is voor heel wat watervogels, zoals de watersnip, kievit en scholekster.

Tip: Neem zeker eens een kijkje door de vogelkijkwand. Misschien heb je wel geluk en flitst er een ijsvogel voorbij met zijn helderblauwe metaalglans!

Plaslaar

9 Bogerse Plassen

Het provinciaal overstromingsgebied Bogerse Plassen is een klein, langgerekt natuurgebied langsheen de Lisperloop. Voor de buurtbewoners is dit aangename rustpunt in de stad een grote meerwaarde.

Tip: De steiger brengt je dichter bij het water. Lierse scholen kunnen hier buitenklassen organiseren over het waterleven in een poel. Misschien staan er ook voor jou nog nieuwe weetjes op het infobord?

Bogerse Plassen

10 Groot Spui

Begin 16e eeuw werden het Groot en Klein Spui gebouwd als onderdeel van de tweede stadsomwalling. Samen met de sluis van de Moltoren ten zuiden van Lier, waren zij vroeger de enige sluizen van het gehele Netebekken. De Kleine Nete stroomde de stad binnen via het Groot Spui en de Grote Nete liep de stad in via het Klein Spui. Vandaag blijft enkel het Groot Spui over.

Elk spui bestond uit een spuisluis met erbovenop een spuihuis, dat met zijn schietgaten ook een militaire verdedigingsfunctie had. In het spuihuis woonde de sluiswachter, die zorgde voor de waterbeheersing van de binnenstad. Hij kon bij geschikte waterstanden de sluis openen om de vlieten in de stad te 'spuien' of schoon te spoelen. Bij overstromingsgevaar kon hij de sluis sluiten zodat het water in een boog rond de stad naar de Beneden-Nete werd geleid.

Groot Spui

Samenvloeiing van Kleine en Grote Nete

11 Samenvloeiing Kleine en Grote Nete

Een jaar na de meedogenloze overstromingen in Ruisbroek in 1976 lanceerde de overheid het eerste Sigmaplan, bestaande uit drie belangrijke ingrepen. Eén daarvan was het verstevigen en verhogen van de dijken langs de Schelde en haar zijrivieren. Voor Kleine en Grote Nete betekende dit een verhoging tot 8 meter TAW[(2)]. Aan het Groot Spui was dit echter niet mogelijk omdat daarmee een belangrijk stuk erfgoed verloren zou gaan. Daarom werd in 1983 een nieuwe verbinding gegraven tussen Kleine en Grote Nete, sinds enkele jaren overspannen door de Sionbrug. Deze plek, waar het water van de Kleine en Grote Nete vandaag samenvloeit, heet in de Lierse volksmond 'den Tand'. Ook hier zijn er nog getijden: op de Kleine Nete is het getij voelbaar tot Grobbendonk, 14 km opwaarts van Lier; op de Grote Nete tot Itegem, 17 km opwaarts van Lier.

[(2)]**TAW**: Tweede Algemene Waterpassing. Een TAW hoogte van 0 meter is gelijk aan het gemiddeld zeeniveau bij eb te Oostende.

Netevallei

Pompstation aan de monding van de Lachenebeek in de Beneden-Nete en vijvers Hof van Lachenen

Polder van Lier

Heb je de smaak te pakken?

Bekijk dan zeker de andere Veleauroutes van de provincie Antwerpen. Ze zijn 25 à 35 km lang en leiden je langs mooie en vaak onbekende plekjes aan het water. Ontspannend én leerrijk, want je komt heel wat te weten over het provinciale waterbeleid. De routes zijn gratis en staan op het platform van RouteYou. Foto's en tekst begeleiden je onderweg. Vergeet dus zeker je smartphone niet. Aan het begin van elke route vind je een parking.

COLOFON

Deze brochure werd gepubliceerd in het kader van het plattelandsontwikkelingsproject 'Buurtstroom' (2020-2023), waarin Regionaal Landschap Rivierenland i.s.m. partners ervoor zorgt dat je de natte natuur in de provinciale overstromingsgebieden ook echt kan beleven.

In samenwerking met

Provincie Antwerpen, Stad Lier, gemeente Kontich, Natuurpunt

Ontwerp en redactie

Regionaal Landschap Rivierenland
V.U. Ankatrien Boulanger, Hallestraat 6, 2800 Mechelen
Depotnummer: D/2023/9688/1

Foto's

Regionaal Landschap Rivierenland, Provincie Antwerpen, Vilda, kempenserfgoed.be, Raf Van Hulle

Scan de QR-code en download de route